

**AALBORG
UNIVERSITET**

Masterafhandling

Master i udsatte børn og unge,
faglig ledelse:

"Du må godt komme hjem til mig!"

Studerende: Lisa Voldby Bruun

Vejleder: Tea Torbenfeldt Bengtsson

Aflevering den 7. juni 2024

Anslag: 85.038

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	3
Problemfelt.....	4
Hjemmebesøg.....	4
Problemformulering	6
Baggrund for projektet	6
Vestbyindsatserne	6
Området.....	7
Det juridiske grundlag.....	8
Afgrænsning.....	9
Undersøgellesdesign.....	10
Den kvalitative tilgang	10
Metode	11
Interviews	12
Vignetundersøgelsen	13
Konstruktion af vignetter	13
Afsnit 1: Fokusgruppeinterview af pædagogisk personale.....	15
Beskrivelse af interviewpersoner og kontekst.....	15
Fokusgruppeinterview som interviewform	15
Præsentation af vignetten – fokusgruppeinterview	17
Gennemførelse af fokusgruppeinterviewet.....	18
Refleksion af metoden	19
Afsnit 2: Det semistrukturerede interview med forælder	21
Beskrivelse af interviewpersonen.....	21
Det semistruktureredes interview som interviewform	21
Gennemførelse af det semistrukturerede interview med forælder	22
Præsentation af mini vignet – Forælder interview	22
Reflektion over metoden	22
Transskription	23
Analysestrategi	23
Analyse	24
Rammerne for et hjemmebesøg	24
En viden om noget mere	26
Den gode relation	28

Den dobbelte sociale rolle	31
Magt - Et yndigt hjem, en lykkelig familie.....	35
Konklusion	36
Perspektivering	38
Bibliografi.....	40

Abstract

Title: *" You are welcome at my house!"*

This master thesis examines how pedagogues can create development and growth in families within a residential area of low socio-economic status through a communal action where the family home is utilized as an area of social work. This thesis also evaluates issues related to this new way of working as addressed by pedagogues at the daycare centers located in this specific vulnerable area. The pedagogues have to leave their comfortable and safe settings in the center, as they try this new approach to social work within the family home.

The purpose of this thesis is to examine the reflections and beliefs of these pedagogues towards their home visits and to analyze how to develop qualified and well performed home visits. To get an extensive amount of knowledge about how to best perform these home visits, it was important to include the parents and their perspectives in the process. Therefore, data was collected through two separate and different types of interviews with parents and pedagogues; the pedagogues completed a focus group interview with a case study, while one parent on behalf of the entire group of parents in the center completed a semi structured interview.

The analysis of these two interviews clearly show that home visits are beneficial for both pedagogues and families. These visits clearly strengthen the relationship between professionals and families, but it also creates a very special opportunity to build a safe and genuine relationship with the child involved. Meanwhile it also encourages the parents to seek guidance about how to best support and raise their child from a professional in the safety and privacy of their family home.

Furthermore, it is discovered that there are several challenges linked to this type of social work where pedagogues exit the centers and enter the homes. As pedagogues seek greater knowledge which they get from these visits, but reality is that they might encounter situations or witness actions that are problematic. Pedagogues are mandatory reporters by law, and this means that a home visit could present issues that need to be reported despite the good intentions of the home visit.

Problemfelt

Hjemmebesøg

"Du må godt komme hjem til mig!", siger børnene i min børnehave til mig, når de har nydt en formiddag med sjov og leg og gode øjeblikke. Og så plejede jeg som pædagog at svare: "Ja det kan jeg godt forstå, at du syntes kunne være hyggelig..." og så blev det ligesom ved det. Hængende der i luften, som et "tak men nej tak". Men det gør jeg ikke mere, fordi nu skal vi arbejde med Vestbyindsatsen: hjemmebesøg. Så nu siger jeg i stedet for: "det vil jeg rigtig gerne, jeg snakker lige med dine forældre om det, og så kommer jeg og besøger dig!".

Igennem min erfaring som pædagog i området Århus V, har jeg i min tidligere ansættelse i en vuggestue, afholdt flere hjemmebesøg og forældreforløb. De hjemmebesøg jeg har været med til, har oftest været positivt givende i forhold til en større viden om barnet, dets livsverden og familierne. Nogle af hjemmebesøgene har givet svar på spørgsmål, som vi aldrig ville have fundet svar på, hvis vi som pædagoger var blevet i vores institutionelle arena, og observeret og tolket på det vi alene så i praksis. Et hjemmebesøg kan give svar på mange problematikker, som ses i institutionen. For eksempel er det problematisk, hvis et lille barn ikke vil indtage mad i institutionen, så kan det være meningsskabende og betydningsfuldt for barnets hverdag i institutionen, at personalet tager på et hjemmebesøg. Det kan i hjemmet vise sig, at barnet normalt sidder ved moren under måltidet, at barnet altid har mad tilgængeligt på sofabordet eller noget helt andet. Denne viden om barnets hjemmeverden kan bidrage til, hvordan der pædagogisk kan tilrettelægges en handleplan og praksis for barnet og familien i vuggestuen eller børnehaven. Hjemmebesøget kan også være en arena for vejledning, hvor pædagogen kan anbefale nogle værktøjer til familien, som kan hjælpe barnet på vej i sin udvikling og gøre gavn i barnets hverdag.

Hjemmebesøget som indsats, er i løbet af de sidste par år et fænomen, som er begyndt at vinde indpas i de danske kommuner, både som en støtte hos nye unge forældre, usikre forældre eller udsatte familier (Danmarks Evalueringsinstitut; Implement consulting group;, 2023).

Hjemmebesøg er ikke et nyt fænomen, i starten af 1900-tallet var det socialarbejdere med tilknytning til forskellige sociale organisationer, primært i København, der bankede på hos de fattige kommende mødre. Organisationer såsom *"Foreningen for ulykkeligt stillede mødre"* og *"Foreningen for enligstillede nødlidende kvinder med børn"*, sørgede for at informere mødre om, hvordan de skulle holde hjemmet, passe en nyfødt og opdrage på børnene. Disse foreninger er

sidenhen blevet til organisationen *Mødrehjælpen*, og opgaven med at tage på hjemmebesøg er i nyere tid placeret hos andre faggrupper (Mødrehjælpen, 2024). Når kommunerne i dag gør brug af hjemmebesøg, anvender de nemlig det pædagogiske personale fra den institution, som barnet er indskrevet i. Pædagogerne er ikke, som f.eks. sundhedsplejersker, vant til at komme hjemme hos familien. Pædagogerne udøver normalt pædagogisk praksis fra og i de institutioner, hvori de er ansat, oftest i en vuggestue eller børnehave. Derfor er dét at skulle træde ud af sin vante arena og arbejdsplads, noget som både stiller nye krav til pædagogerne, deres praksis og faglighed. Samtidigt med at pædagogerne skal udøve praksis i en anderledes kontekst, så er de juridisk og etisk forpligtiget til at kombinere relations arbejde med tilsynpligten som er beskrevet i Barnets lov jf. lovbekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024 §9. Derudover skal de også forholde sig de områdebestemte kommunale og lovgivningsmæssige tiltag, som til dels kan have modsatrettede hensyn og formål i forhold til det pædagogiske arbejde.

Der er en række af forskellige emner, som er essentielle at debattere inden opstarten af indsatsen i den pågældende praksis, som undersøgelsen tager sit udgangspunkt i. Derfor finder jeg det relevant at spørge pædagogerne om deres holdninger om formålet med hjemmebesøget og andre emner såsom: sprogbarriere, kulturelle forskelligheder, relationer, forældrevejledning, og underretninger. Samtidigt er det interessant for kvalificeringen af hjemmebesøget at undersøge, hvordan forældrene har det med at få besøg af personalet fra institutionen, og om de har nogle ønsker og tanker i forhold til hvad et hjemmebesøg skal kunne bidrage til.

Igennem denne afhandling vil det med afsæt i ovenstående, blive undersøgt ved hjælp af interviews og analyseret igennem en kvalitativ indholdsanalyse, hvorledes pædagogerne forholder sig, når de skal etablere, udvikle og praktisere hjemmebesøg. En indsats, hvor de skal kunne navigere imellem politiske intention, socioøkonomiske investeringer, lovgivning, samtidigt med at pædagogerne skal opretholde en relationel praksis og tryk tilknytning til barnet og familien.

Hvordan kan pædagogers holdninger til Vestbyindsatsen: hjemmebesøg, bidrage til etableringen og kvalificeringen af indsatsen i et udsat boligområde i Århus V?

Baggrund for projektet

Vestbyindsatserne

Partierne i Århus Byråd indgik den 22. maj 2019 en aftale om at etablere et attraktivt skoletilbud i Århus Vest. Skolen i Århus Vest planlægges placeret i området Gellerup og er henvendt børnene fra de omkringliggende lokalområder: Bispehaven, Toveshøj og Gellerup. Alle tre områder er kendetegnet ved at være socialt udsatte boligområder. Byrådet ønsker med etableringen af denne skole at bygge en skole, som kan bidrage til mere social balance i disse områder. Herigennem ønskes at give børnene fra områderne mulighed for, at klare sig lige så godt som de øvrige børn i Århus Kommune (Århus Kommune, 2019).

I forbindelse med opførslen af den nye skole i Århus Vest, besluttede Århus Byråd d. 22. januar 2019, at der som et led i at skabe et attraktivt skoletilbud, forud for skolens begyndelse skulle implementeres tre faglige indsatser henvendt til familierne i områderne, som er tilknyttet skolen:

”Med afsæt i aftalen iværksættes ekstra sundhedsplejeforløb, forældreforløb og hjemmebesøg, som skal bidrage til, at børnene i bydelene får en god start på livet, udvikler gode sprogkunderskaber, samt at forældreansvar og -kompetencer styrkes”
(Århus Kommune, 2019).

Denne afhandling kommer primært til at omhandle indsatsen *hjemmebesøg*, da udviklingen af tiltaget er et helt central og et højaktuelt emne i den pågældende praksis, som jeg befinder mig i. Der skal nemlig tilbydes hjemmebesøg til alle familierne i august 2024. Det er vigtigt også at understrege at hjemmebesøgene er et frivilligt tilbud, som forældrene har mulighed for at takke nej til. Samtidigt finder jeg emnet relevant og interessant både som MBU-studerende og som praktiker. Desuden giver indsatsen plads til, at pædagogerne i dagtilbuddene har et relativt stort råderum i forhold til udøvelse. Århus Kommune beskriver tiltaget således:

”Hjemmebesøget skal udgøre et ud af flere virkemidler i et stærkt sammenhængende forældresamarbejde. Under besøgene skal der være fokus på at øge kendskabet til hinanden, styrke relationen og sætte fokus på gensidig forventningsafstemning omkring barnets dagtilbuds- og skolegang. Ved besøgene kan endvidere drøftes temaer af betydning for samarbejdet omkring børnenes daglige læring, udvikling og trivsel” (Århus Kommune, 2019).

Det er interessant, at sådan et tiltag bliver vedtaget inden for et begrænset geografisk område. Tiltaget er som overskriften indikerer kun aktuelt for områderne i Århus Vestby. I perioden 2020-2029, bliver der afsat 1,9 mio.kr om året til Vestbyindsatserne. Pengene fordeles således på de tre indsatser: det ekstra sundhedsplejerskebesøg 0,3 mio.kr., forældreforløb 1,0 mio.kr og hjemmebesøg 0,6 mio.kr. (Århus Kommune, 2019)(Bruun, 2024).

Området

Det er vedtaget, at den nye skole skal opføres i Gellerup. Området Gellerup er at finde på flere lister, hvor området bliver beskrevet som et parallelsamfund, samt et udsat boligområde (Danmarks almene boliger, 2024). Den integrerede institutionen, hvor dette projekt tager sit udspring fra, er også placeret i dette område.

Århus Kommune og Landsbyggefonden har i samarbejde med Brabrand Boligforening udarbejdet en boligsocial helhedsplan for området Gellerup / Tovesvej. De to områder går under samme fælles beskrivelse. Den boligsociale helhedsplan bliver i dagligtale omtalt som *helhedsplanen*, det er en plan som løber over fire år fra 2022 til 2026. Helhedsplanen har til formål strategisk og professionelt, at lave en socialindsats på områderne: beskæftigelse, integration, uddannelse, og kriminalitetsforebyggelse. Indsatsen skal foregå i det lokale område. Gellerup / Tovesvej er et område som sammenlignet med resten af Århus Kommune, har en del udfordringer med netop uddannelse, integration, kriminalitet og beskæftigelse. Indsatsen bliver finansieret af landsbyggefonden og andre parter, og indebære både sociale indsatser i menneskeligt omfang, men også forandringer i den mere fysiske form såsom nedrivninger og privatisering af boliger (Landsbyggefonden, 2022).

Af helhedsplanen fremkommer det, at de unge som gik ud af 9. klasse, havde et karaktergennemsnit på 4,5, imens de dimitterende fra resten af Århus kommune havde et

karaktergennemsnit på 7,4. Ydermere viser et infogram, som Landsbyggefonden har lavet for området, at Århus kommune kan spare 153 mio./kr., hvis borgerne i området opnår samme socialøkonomisk niveau som borgerne i resten af kommunen (Landsbyggefonden, 2022). Demografisk ligner Gellerup/Toveshøj ikke resten af kommunen, der er halvt så mange ældre (personer over 65) og dobbelt så mange unge (11-17årige) som der er i resten af byen. Det er en multikulturel bydel, hvor indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande udgør 78,1% af dem som bor der (Landsbyggefonden, 2024) (Bruun, 2024). Til gengæld ligger området fra år 2019 over resten af kommunen i forhold til andelen af 1-5årige som har tilknytning til daginstitutioner. Dette kan også have noget at gøre med, at det var i denne periode dagtilbudsloven blev udvidet med §44a om det obligatoriske læringstilbud.

Det juridiske grundlag¹

Det er væsentligt for denne afhandling at fremhæve, at man som udøvende pædagog og pædagogiske praktiker er underlagt Lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, jf. lovbekendtgørelse nr. 55 af 17. januar 2024. Denne lov er bedre kendt som dagtilbudsloven, og den har ifølge §1 til formål at:

- 1) Fremme børns og unges trivsel, udvikling og læring gennem dag-, fritids-, og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud.*
- 2) Give familien fleksibilitet og valgmuligheder med hensyn til forskellige typer af tilbud og tilskud, så familien så vidt muligt kan tilrettelægge familie- og arbejdsliv efter familiens behov og ønsker.*
- 3) Forebygge negativ social arv og eksklusion, ved at de pædagogiske tilbud er en integreret del af både kommunernes samlede generelle tilbud til børn og unge og af den forebyggende og støttende indsats over for børn og unge med behov for en særlig indsats, herunder børn og unge med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne, og*
- 4) Skabe sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene og gøre ivergange mellem tilbuddene sammenhængende og alderssvarende udfordrende for børnene.*

Derudover er det relevant at fremhæve, at der er ny lovgivning på området, nemlig Barnets lov jf. lovbekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024. Hvor især §9 stk. 2 er interessant for denne

¹ Det juridiske grundlag i denne afhandling tager sit udgangspunkt i det vedhæftede bilag: "Retsgrundlaget".

afhandling. Denne paragraf omhandler, hvordan kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med de forhold, som alle kommunens børn opholder sig under. Dette skal bidrage til at kommunen så tidligt som muligt, kan afklare, om der er et støttende behov i familien eller for barnet. Derudover beskriver §133 i Barnets lov, at personer under offentlig ansættelse har skærpet underretningspligt, hvis de får kendskab eller har grund til at antage at:

- 1) *Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,*
- 2) *Et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,*
- 3) *Et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af undervisningspligten eller,*
- 4) *Et barn eller en ung under 18 har været udsat for overgreb.*

Ydermere er der i dagtilbudsloven et kapitel, som er rettet særlig mod børnefamilier der bor i udsatte boligområder og deres tilknytning til dagtilbuddene. Dette gør sig gældende i §44a i dagtilbudsloven, som bestemmer: at børn som er fyldt et år, og som bor i udsatte boligområder, skal være indmeldt i et dagtilbud. Dette betyder, at hvis forældrene ikke selv har indmeldt barnet i en vuggestue i dagtilbud, når de fylder et år, så vil barnet blive optaget i et obligatorisk læringstilbud på 25 timer i ugen. Barnet vil blive indmeldt i et dagtilbud som kommunalbestyrelsen vurderer der jf. dagtilbudslovens §44a stk.2, "*kan understøtte barnets sproglige, sociale, personlige og kognitive udvikling og demokratiske dannelse*".

Forældrene har derfor ikke mulighed for selv at vælge dagtilbuddet. Forældrene vil samtidigt med indskrivningen af barnet i det obligatoriske læringstilbud blive pålagt at deltage i et målrettet forældreforløb.

Hvis barnet ikke møder op i vuggestuen 25 timer om ugen i det obligatoriske læringstilbud, og hvis forældrene ikke deltager i det obligatoriske målrettede forældreforløb, så vil kommunalbestyrelsen jf. dagtilbudsloven §44 e stk. 2, træffe afgørelse om at standse børneydelsen.

Afgrænsning

Der er mange spændende teorier og metoder, som kunne gøre sig anvendelige til at svare på ovenstående problemformulering. Især fordi hjemmebesøget er under udvikling i den pågældende praksis, kunne det have været interessant at lave en afhandling, som tog sit udgangspunkt i

aktionsforskning som metode. Denne metode ville have været anvendelig ift. at skabe medinddragelse af personalet og udvide et fælles praksisfokus.

Men grundet daginstitutionens organisatoriske rammer, og den arbejdsopgave som personalet skal løse i deres arbejdstid. Har det ikke være muligt at opsætte et aktionsforskningsprojekt. Da dette vil have krævet mere af medarbejdernes tid. Afholdelsen af flere aktioner, ville have være for overvældende i en presset praksis, som denne. Som et led i etablering af hjemmebesøg, kunne det have været interessant at lave interviews med børnene før eller efter et afholdt hjemmebesøg. Da det kunne afdække, hvad der er vigtigt for dem, når en pædagog kommer på besøg i deres hjem.

Undersøgelsesdesign

Dette afsnit om undersøgelsesdesign vil indeholde præsentation af hvilke metoder der er anvendt undervejs i denne afhandling. Derudover vil der også være elementer af de teorier og tanker om metoder, som jeg har ladet mig inspirere af. Desuden vil jeg løbende igennem afsnittet forsøge, at forhold mig reflektivt til de metodiske valg og de etiske overvejelser, som jeg har gjort mig under indsamlingen og bearbejdningen af empirien til denne afhandling.

Den kvalitative tilgang

Viden i denne afhandling er betragtet ud fra en antagelse om, at verden består af mennesker med egne refleksioner og betragtninger, som kommer til udtryk igennem sproget. De sproglige ytringer har i det kvalitative en hel særlig betydning. da det er igennem sproget vi dannes, opdrages og påvirkes til at tænke, og herigennem handle. Det er sådan vi, som mennesker giver udtryk for ønsker, tanker og hvordan vi begriber verden. Det er i samtale, at vi mødes og sammen skaber en verdensforståelse (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022). Dermed læner denne afhandling sig op ad en socialkonstruktivistisk tilgang til viden. En tilgang, hvor man kan forstå fænomener ved at undersøge, hvordan mennesker kategorisere, betragter og forholder sig til dem (Konstruktive forståelsesrammer, 2011). De sproglige ytringer, som opstår under empiriindsamlingen, vil igennem en kvalitativanalyse få videnskabeligværdi og herigennem kunne fortolkes og bidrage til at kunne svare på problemformuleringen (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022).

Metode

For at kunne sikre videnskabelig kvalitet har jeg igennem afhandlingen forsøgt, at skabe en sammenhæng mellem det som undersøges og undersøgelsesmetoden. Denne afhandling skal altså have et fundament i virkeligheden, og kunne betragtes som overførbart. Dette sikres i denne afhandling ved at beskrive den kontekst, som afhandlingen udspringer af og de udvalgte interviewpersoner. De udvalgte interviewpersoner i denne opgave er repræsentative i forhold til at kunne udtale sig om fænomenet hjemmebesøg. Dette beskrives yderligere i afsnittet om interviewpersoner.

Det har været etisk essentielt at gengive deres udtalelser således, at de kunne genkende sig selv og at deres udtalelser ikke blev udsat for overfortolkning. Jeg har tilladt mig at gengive deres udtalelser i skriftsprog, fremfor talesprog, for at tydeliggøre indholdet af deres udtalelser og sikre at interviewpersonerne fremstår lige så velskrevet, som de er veltalende (Kristensen, 2019).

Igennem afhandlingen vil jeg forsøge at skabe gennemsigtighed ift. hvilke metodiske greb der er anvendt og med hvilket formål. For at skabe transparens for læseren af denne afhandling, vil interviewpersonernes citater i analysen, være gengivet i parentes med henvisning til de transskriberede interviews eks.: (Fokusgruppeinterview, IPX, linje XXX). Dette bidrager til yderligere transparens, da læseren herved kan gennemskue om citaterne er anvendt i korrekt analytisk sammenhæng (Jensen & Kvist, 2019).

Det er centralt for afhandlingen, at der er anvendt cases. Anvendelsen af cases, som metode til videns generering er stærk inspireret af Morten Ejrnæs og Merete Monrads vignetmetode. Vignetmetoden vil her blive betragtet, som en sociologisk metode, der kan anvendes til at skabe viden om holdninger, faglighed, samt anvendes som et redskab til fagligudvikling (Ejrnæs & Monrad, 2012).

I denne afhandling vil begrebet vignet og case blive anvendt synonymt. Vignetmetoden vil ligeledes forskningsmetodisk blive sidestillet med et casestudie (Thualagant, 2019). Vignetmetoden har til formål at tage udgangspunkt i praksis ved hjælp af en realistisk konstrueret vignet. Brugen af denne metode betragtes som en metode, hvorpå man kan forbinde praksis med teori. Den viden der er i praksis, får en værdi i forhold til at kunne afdække og bidrage til erkendelsen af et fænomen. I dette tilfælde er fænomenet hjemmebesøg.

For at sikre validitet i et casestudie. Er det vigtig i anvendelsen af vignetter i undersøgelsen, at de er konstrueret tydeligt og præcist. Vignetterne skal være relaterbare og repræsentative for praksis. Dette beskrives yderligere i afsnittet: *Konstruktion af vignetter*. Det kan også bidrage til validiteten i afhandlingen, at alle deltagende parter i interviewet, igennem vignetten har samme vidensgrundlag for besvarelse. Desuden kan man argumentere for, at sammenligneligheden af besvarelserne øges, fordi interviewpersonerne har haft samme udgangspunkt (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Interviews

Der er udført, to forskellige typer af kvalitative interviews i afhandlingen. For at skabe overblik over metodevalg og proces, vil dette afsnit være opdelt i to afsnit: *1. Fokusgruppeinterview med pædagogisk personale* og *2. Det semistrukturerede interview med forældre*. De to interviews vil blive beskrevet i samme rækkefølge, som de er blevet foretaget.

Det er væsentligt for afhandlingen at inddrage disse to parter i interviews. Da begge parter har noget på spil i hjemmebesøget. De har begge holdninger, drømme, forventninger og håb til hvordan et hjemmebesøg skal forløbe sig, og hvad formålet med hjemmebesøget skal være. Altså har begge parter en viden, som kan fungere som empiri og som data, der kan fortolkes i forhold til udvalgte teorier. Ved at anvende de to forskellige parter, giver det også anledning til at anvende interviewene komparativt (Poulsen, 2019).

Derudover oplever jeg ofte, at relationsprofessionelle såsom pædagoger, ofte hævder at *de vil noget med nogen*, men at de ikke så ofte får spurgt denne *nogen* om hvad der ønskes af samarbejdet. Forældreinterviewet vil derfor fungere som en bro, imellem parterne, hvor resultatet af afhandlingen forhåbentlig vil kunne give pædagogerne i den pågældende institution, et indblik i forældrenes holdninger og ønsker til hjemmebesøget. Dette er relevant fordi pædagogerne ifølge den kommunale aftale om hjemmebesøg, skal besøge hvert barn i familien en gang om året. Dette kan blive til seks hjemmebesøg pr. barn i familien i løbet af dets institutionstid. Har familien tre børn vil det kunne blive op til 18 gange, at det pædagogiske personale banker på hoveddøren (Kristensen, 2019).

Fælles for begge afsnit er at alle interviewpersonerne har givet informeret samtykke til at deltage i interviewene. De er blevet præsenteret for afhandlingens tema, og formålet om at skabe viden om

hjemmebesøget og kvalificeret arbejdet med denne indsats i institutionen. De er også informeret om at afhandlingen, er et led i afslutningen på en masteruddannelse, og at der med udgangspunkt i afhandlingen afslutningsvis vil være en eksamen (Kristensen, 2019).

Vignetundersøgelsen

Vignetmetoden er især brugbar når man ønsker at afdække fagprofessionelles holdninger, vurderinger, faglighed, normer og forestillinger. Når man anvender vignetter eller små cases, giver man samtidigt interviewpersonen / interviewpersonerne noget konkret at tage udgangspunkt i. Dette bidrager til genkendelighed (Ejrnæs & Monrad, 2012). Vignetmetoden kan anvendes både kvantitativt og kvalitativ, og ses også anvendt kombineret, men kendetegnet ved dem alle er at vignetten er omdrejningspunktet for undersøgelsen. I denne afhandling er det den kvalitative tilgang til vignetten, som i kombination med to interviewtyper er udgangspunktet for empiriindsamlingen. Den kvalitative tilgang har været anvendelig, da jeg har været interesseret i at genere en viden om interviewpersonernes egne artikulerede reaktioner på casen, samt deres forskellige formuleringer af løsningsforslag (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Konstruktion af vignetter

Der gøres ved denne empiriindsamling brug af skrevne vignetter, man kunne også have anvendt små filmklip eller lydclip. Idet denne afhandling omhandler hjemmebesøget, ville det have været for omfattende at skulle skabe videoer af hjemmesituationer. Det var derfor mest meningsgivende at anvende skrevne vignetter. Det har været et stort fokus i konstruktionen af vignetterne, at de skal kunne matche den fagprofessionelles referenceramme og virkelighed. Dette sker ved at opbygge vignetten således at den indeholder tilstrækkeligt med detaljer, at den er specifik på det man vil undersøge, og at den er forankret i virkeligheden. Da jeg tidligere har foretaget flere hjemmebesøg og jeg samtidigt fungerer som fagprofessionel i den aktuelle praksis, har jeg kunne inddrage mine egne erfaringer i konstruktionen af vignetterne. Samtidigt kan jeg med en interesse for faglig udvikling inddrage nogle af de udfordringer, som er aktuelle for mine kollegaer og for forældrene. Det er væsentligt for kvaliteten af undersøgelsen at vignetten er realistisk og relevant. Jeg blev forsikret om at vignetten "Aicha" var netop dette, da en af interviewpersonerne under fokusgruppeinterviewet uopfordret udbrød følgende efter præsentationen af vignetten:

"Jamen det er sjovt når man læser det her, så kan jeg godt genkende det!" (Fokusgruppeinterview, IP 4, linje 36).

Der er en række af forhold, som man skal have for øje når man anvender vignetter ved empiriindsamling. I denne afhandling er der anvendt af to vignetter: vignetten "*Aicha*" er anvendt i fokusgruppeinterviewet med det pædagogiske personale. Derudover er minivignetten "*Støj*" anvendt i det semistrukturerede interview med en forælder. Minivignetten "*Støj*" er et produkt af vignetten "*Aicha*". Da minivignetten består af små lignende elementer af den vignette, som det pædagogiske personale blev præsenteret for. Dette er gjort for at skabe et sammenligningsgrundlag imellem de to interviews i forhold til en konkret udfordring, som kan være at finde ved hjemmebesøg (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Nogle af de konkrete overvejelser som jeg gjorde mig i konstruktionen, var overvejelser angående etnicitet, familiekonstruktion, sprog og definition af udfordring. Jeg valgte at tage udgangspunkt i en familietype som ofte er repræsenteret i denne praksis. Med en andel af 65,9% tosprogede børn i institutionen, fandt jeg det relevant at "*Aicha*" skulle tage sit udgangspunkt i en arabisk familie. Det opleves ofte, at familierne med end anden etnisk herkomst kan leve under kulturelle normer, som er anderledes fra de fagprofessionelles. De fagprofessionelle er ofte karakteriseret ved at være kvinder med en mellemlang uddannelse fra middelklassen. Denne kulturelle forskel, kunne være interessant at undersøge ved hjælp af vignetten, og om det har væsentlig betydning for hjemmebesøget (Ejrnæs, 2019).

Ved et personalemøde i institutionen i vinteren 2024, blev det fremlagt at børnene i institutionen lå markant under gennemsnittet i sprogvurderinger. Jeg fandt det derfor væsentlig at udfordringen i vignetten, skulle omhandle sprog. At sproget fungerer som udfordringen, er derfor både aktuel og genkendelig for både det pædagogiske personale og familierne. Det var også interessant, hvordan det pædagogiske personale ville håndtere et hjemmebesøg når der var en sprogligbarriere, og hvordan den sprogligbarriere kunne påvirke kommunikationen imellem familien og personalet (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Det er svært at få alle de detaljer med i vignetten, som interviewpersonerne ønsker at have. Især ses det ifølge Ejrnæs og Monrad ofte, at pædagogiske personale ønsker mange detaljer. Da de igennem deres praksis, er vant til at have meget stor viden om familier og børn. Det kan dog i den kvalitative anvendelse af vignetter være en fordel med uklarheder, fordi uklarhederne giver anledning til at interviewpersonerne selv "udfylder hullerne", og tilskriver mening til vignetten.

Den viden som de efterspørger, og de meninger de selv tillægger vignetten, kan være interessante for analysen (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Afsnit 1: Fokusgruppeinterview af pædagogisk personale

Beskrivelse af interviewpersoner og kontekst

Gruppen af deltagerere bestod af fem interviewpersoner, som alle har en pædagogiske rolle i børnehaveafdelingen, og som kan forventes at have en holdning til, hvordan et hjemmebesøg skal afholdes. Det var endnu ikke afklaret ved starten af empiriindsamlingen, om alle ansatte uanset uddannelsesniveau i børnehaveafdelingen, kunne forventes at skulle afholde hjemmebesøg, men dette var et emne under interviewet. Derfor blev alle betragtet som relevante interviewpersoner, da alle potentielt kunne blive personer, som skulle på hjemmebesøg hos familierne, hvorfor hver enkeltes holdning om det at skulle varetage et hjemmebesøg var relevant. Iblandt gruppen var følgende uddannelsesniveauer repræsenteret: pædagogmedhjælper, meritpædagoger, pædagoger og leder. Da gruppen bestod af flere faglige niveauer, vil de i afhandlingen herfra blive omtalt som: personalet, fagprofessionelle eller det pædagogiske personale.

Institutionen som denne undersøgelse og empiriindsamling er foretaget i, er placeret i et udsat boligområde. Det er en integreret institution med i alt 41 børn, fordelt med 15 børn i vuggestueafdelingen og 26 i børnehaveafdelingen. 65,9% af børnene som er indskrevet i institutionen, er tosprogede og dette medfører at det er en multikulturel institution, som rummer mange forskellige familiebaggrunde. I børnehaveafdelingen er der otte ansatte, med varierede pædagogiskuddannelsesbaggrunde, etnicitet og anciennitet. Vuggestueafdeling har igangsat hjemmebesøg. De foretager hjemmebesøgene en gang om året hos de børn, hvis familier ønsker at få besøg. Institutionen har indenfor et år fået en ny pædagogiskleder og størstedelen af det pædagogiske personale i børnehaveafdelingen er relativt nyansatte. Der har været et større organiseringsarbejde og børnehaven er efter en omstrukturering, nu klar til arbejde med vestbyindsatserne herunder hjemmebesøg.

Fokusgruppeinterview som interviewform

Ved empiriindsamlingen i denne afhandling er der benyttet to forskellige interviewformer. I dette afsnit vil det blive beskrevet, hvordan interviewformen fokusgruppeinterview er blevet anvendt.

Fokusgruppeinterviewet er valgt, da den harmonerer godt sammen med vignetmetoden, men også fordi jeg tillægger mig en postmoderne tilgang til viden, og betragter viden som noget det skabes i fællesskab igennem praksisfortællinger, samspil, samtale og diskurser (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022).

Som studerende og faglig leder på dette projekt fungerede jeg, som facilitator under fokusgruppeinterviewet. Derfor har min rolle været at spørge ind til, hvordan interviewpersonerne forstår vignetten og hvad de har af holdninger, og løsningsforslag til den.

Som facilitator er det vigtigt at kunne stille spørgsmål, som kan bidrage til at interviewpersonerne fortæller om deres egne holdninger. Ved et fokusgruppeinterview er det vigtigt at facilitatoren samtidigt tør slippe kontrollen med interviewet og gå de veje, som gruppens diskussion angående emnet tager. Det er i det livlige kollektive samspil, at spontane udtalelser og følsomme detaljer bliver synlige (Kvale & Brinkmann, 2015). Forskellige holdninger er interessante at undersøge fordi:

”Holdninger kan ses som dispositioner, der gør en person tilbøjelig til at opfatte fænomener på bestemte måder, til at tænke, føle og ville handle på bestemte måde. Holdninger er altså en form for disposition, tilbøjelighed eller parathedstilstand, som er indlært igennem livet, og som gør, at man er tilbøjelig til at reagere på bestemte måder over for bestemte fænomener”

(Ejrnæs & Monrad, 2012, s. 24).

Vignetten er konstrueret således at den omhandler temaer, som interviewpersonerne vil kunne opleve når de skal udføre et hjemmebesøg. Deres holdninger til denne vignet kan fortælle noget om, hvordan de vil være tilbøjelige til at handle, deres holdninger er altså repræsentative for den måde, hvorpå de anskuer et hjemmebesøg. Det kan anses som et udtryk for, hvordan de ønsker at handle og agere. Der er også andre faktorer, som spiller ind på hvordan de egentligt vil handle, såsom habitus (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Da interviewet er foretaget som er et fokusgruppeinterview, har alle parterne været vidne til hvad de hver især har udtalt, hvilke gør at anonymiseringen kun kan være udadtil. Alle interviewpersonerne er ved transskriberingen blevet nummereret og nævnes derfor ved nummer fremfor navn. Det vil desuden ikke fremgå, hvilken stilling interviewpersonerne besidder i institutionen (Kristensen, 2019). Del 1 og del 2 af vignetten var placeret på hver deres side, sådan at del 1 lå forrest og skjulte del 2 indtil den blev relevant i interviewet.

Vignet om Aicha

- Henvendt til pædagogiske fagprofessionelle

Del 1:

Denne case tager udgangspunkt i en familie som bor i et Århus V. Familien består af to forældre, en mor og en far, og deres fem børn. Du er ansat som den yngste pige, Aichas pædagogiske personale.

Aicha er 3.8 år gammel, og er en engageret pige, som deltager i de aktiviteter, der er i børnehaven. Hun kan godt lide at lege med dukkevognen og dukkerne i legekøkkenet. Hun vil også gerne lege "klæd-ud-lege", og hun forsøger at være i rolleleg med de andre børn.

Men det er svært for Aicha at være med i en rolleleg i ret lang tid ad gangen, fordi hendes danske sprog er ikke så veludviklet, og hendes venner på stuen giver op, når hun ikke forstår, hvad de mener.

Den seneste sprogvurdering viste at hun sprogligt ligger i "gul-zone"², og at hendes ordforråd ikke kunne registreres (det er punktet hvor barnet skal benævne figuren på billedet korrekt). Ifølge mor taler Aicha et godt arabisk.

Familiens far arbejder mere end fuldtid til hverdag, han taler et dårligt dansk. Mor er uden arbejde og er på overførelsesindkomst. Hun har engang gået på "Lær dansk", men har ikke yderligere uddannelse. Mor har et basisdansk som fungerer nogenlunde til hverdagsbrug. Der bliver talt på modersmål i hjemmet.

I næste uge har du aftalt med familien at du skal på hjemmebesøg hos dem i deres lejlighed i Århus V.

Notér venligst hvad du bliver opmærksom på i denne case:

Del 2:

Du er nu på hjemmebesøg hos Aicha, hun er meget glad for at vise dig hendes værelse som hun deler med hendes lidt ældre søster. Du ser hendes seng og hendes bamser. Du kan ikke se ret meget legetøj. Bagefter byder mor dig ind i stuen. Det er tid til at du skal give Aicha en lille gave du har med. Det er en bog som du har valgt til hende. Fjernsynet er tændt og der kører tegnefilm i baggrunden. Mor byder dig på Kaffe oppe ved stuebordet.

Hvad lægger du mærke til i casen?

² Gulzone indikerer at det er nødvendigt med en fokuseret indsats

Gennemførelse af fokusgruppeinterviewet

Helt konkret blev dette fokusgruppeinterview foretaget i institutionens børnehaveafdeling.

Interviewet blev foretaget fra morgenstunden, hvor der ikke var mødt så mange børn ind i institutionen. Vuggestuepersonalet tog sig af børnehavebørnene, så børnehavepersonalet ikke var manglet i praksis, og dermed kunne udføre fokusgruppeinterviewet uden afbrydelser.

Alle interviewpersonerne placerede sig rundt et stort bord i vores mødelokale, som også fungerer som lederens kontor. Jeg havde på forhånd printet et eksempel af vignetten "Aicha" til alle interviewpersoner. I rummet var også dagtilbuddets pædagogiske Marte Meo³ vejleder. Det var hun fordi hun som Marte Meo uddannet har adgang til velfungerende teknisk grej, som kunne anvendes til at lyd- og video optage interviewet. Interviewpersonerne er vant til at blive filmet og optaget i praksis, da der ofte gøres brug af Marte Meo metoden. Hendes rolle var udelukkende at sikre at interviewet blev optaget, sådan at det kunne transskriberes.

I starten af interviewet præsenterede jeg formålet med fokusgruppeinterviewet, herunder at det ville indgå i denne afhandling. Produktet heraf, skal kunne bidrage med at med viden om hvordan hjemmebesøg, som et fænomen kan anvendes af pædagogiske personale i deres arbejde med de udsatte børn og deres familier. Herefter gav alle et informeret samtykke til deltagelse og anvendelse af data.

Vignetten "Aicha" er opbygget i to dele. Først blev gruppen bedt om at læse del 1 af vignetten. De skulle herefter skrive, hvad de blev opmærksomme på under læsningen. Det kan være gavnligt for undersøgelsen at konstruere en vignette, som indeholder fortløbende hændelser:

"En fordel ved denne tilgang er at en fortløbende fortælling kan engagere respondenterne mere end mange skiftende cases. Denne tilgang er samtidig særlig relevant, hvis ens problemformulering vedrører vurderinger og holdninger, der kan skifte hen over et hændelses- eller sagsforløb i takt med, at der bliver indsamlet flere oplysninger til belysning af sagen"

(Ejrnæs & Monrad, 2012, s. 43)

³ "Marte Meo er en metode til observation, analyse og vurdering af kommunikations- og samspilssituationer" (Nationalt videnscenter for demens, 2023). Marte Meo tager udgangspunkt i de øjeblikke der lykkedes og hvordan man kan gøre mere af det som virker.

Idéen med at lave vignetten i to dele. Var at personalet i del 1, skulle tage stilling ud fra informationer, som ville være bekendt i kraft af deres virke i institutionen. De blev i del 1 givet informationer såsom: etnicitet, bopæl, barnets leg, sprog, sprogligudvikling i form af data fra sprogvurderingen, samt forældrenes erhverv og deres dansksproglige niveau.

Man kunne forestille sig, at det pædagogiske personale med udgangspunkt i del 1, ville tillægge sig en særlig tilgang til hjemmebesøget. Det er med udgangspunkt i et lignende vidensbillede, at det pædagogiske personale i virkeligheden går på et hjemmebesøg.

Da gruppen havde gennemlæst del 1 af vignetten, blev de bedt om at skrive ned, hvad de blev opmærksomme på under gennemlæsningen. Dette betragtes som en god måde at bede dem individuelt at tage stilling til vignetten. Så de havde et personligt udgangspunkt at starte debatten på. Herefter, da alle var klar til at starte debatten, blev de bedt om at præsentere det som de noteret sig ved gennemlæsning.

Da jeg som facilitator kunne fornemme, at det var nødvendigt for personalet med mere information, før de kunne forholde sig til hjemmebesøget. Bad jeg dem bladre om til del 2 af vignetten. Jeg læste herefter del 2 op for interviewpersonerne. Del 2 fungerer som er et kig ind i hjemmet hos barnet Aicha. I denne del af vignetten ”åbnedes døren til barnets hjem”, og informationer som personalet ville blive bekendt med på et hjemmebesøg, blev her præsenteret. Informationer såsom at der ikke er meget legetøj, at hun deler værelse, og at der er et fjernsyn der kører i baggrunden. Det er med udgangspunkt i disse informationer personalet, blev bedt om at forholde sig til, hvordan de ville gennemføre hjemmebesøget.

Som facilitator var det her min rolle at skabe mulighed for debat. Det gjorde jeg ved at bede dem om, at forholde sig til en række temaer. Temaer som kunne tages op, hvis snakken ikke løb frit under interviewet. Temaerne er vedhæftet som bilaget: *Interviewguide til pædagogiske personale*.

Refleksion af metoden

Det er i sandhed en kunst at kunne afholde interviews og ikke mindst fokusgruppeinterviews. interviewet blev filmet, så jeg kunne betragte min egen rolle under interviewet. I den forbindelse er jeg blevet opmærksom på, at jeg har en tendens til at stille lange spørgsmål, da jeg forsøger at fylde stilheden ud, mens interviewpersonerne tager stilling til vignetten. Derved kan dét at filme og

transskribere bidrage til viden om min egen rolle som faglig leder, samt hvilke udviklingsmuligheder der er for mig i den pågældende rolle.

Der skal desuden være en opmærksomhed på at dette fokusgruppeinterview er foretaget i en personalegruppe, hvilket betyder, at der igennem praksis kan være forskellige hierarkier. Det er også vigtigt at nævne, at det kræver at en generel tryghed ved lederen, før der kan argumenteres for at lederen kan deltage i et fokusgruppeinterview. Lederen vil i kraft af sin position kunne påvirke interviewet således, at interviewpersonerne ikke ville føle sig trygge i forhold til at give udtryk for deres egne holdninger. Men i stedet ville give udtryk for det, som de forventede at lederen ønskede at høre fra dem. Dette gjorde jeg mig overvejelser omkring før og under interviewet. Min vurdering er, at alle iblandt det pædagogiske personale er meget trygge ved lederen. Generelt er der en meget åben dialog i institutionen. Samtidigt har lederen en baggrund som pædagog både en ledelsesmæssig interesse men også en pædagogisk interesse i hjemmebesøgene. Det resulterede i, at jeg ikke så det som en forhindring, for gennemførelse af et holdningsundersøgende interview at lederen deltog i interviewet. Jeg kan dog ikke udelade, at det ikke har påvirket interviewpersonerne.

Der kan under et fokusgruppeinterview også opstå situationer, hvor personerne i stedet for at skabe debat med udgangspunkt i forskellige holdninger, forsøger at nå til en enighed. Her har det krævet af min rolle som facilitator, at jeg har kunne holde debatten kørende ved at spørge ind til de modsatrettede holdninger (Ejrnæs & Monrad, 2012).

Jeg bemærkede, også som facilitator på fokusgruppeinterviewet, at det til at starte med var udfordrende at skabe et miljø, hvor det var den interne debat som styrede interviewet. Men jeg oplevede også at dets mere det pædagogiske personale blev optaget af vignetten og temaet, dets mere lod diskussionen til at flyde frit.

Det gjorde sig gældende for denne vignetundersøgelse, at interviewpersonerne efterspurgte mere viden. Det blev tydeligt for mig, at pædagoger normalt i praksis ligger inde med rigtig mange oplysninger på familierne. Der var ønsker om mere viden om familiens historik og søskende. Det blev tydeligt at pædagogerne i forhold til andre socialarbejdere, besidder store mængder af viden om familierne. Det kan derfor også være meningsfyldt, at det er netop deres faggruppe som tager på hjemmebesøg.

Afsnit 2: Det semistrukturerede interview med forælder

Beskrivelse af interviewpersonen

Forældrene er i denne empiriindsamling repræsenteret af en forælder, som deltog i det semistrukturerede interview. Personen er vurderet repræsentativ for forældregruppen fordi denne har børn i institutionen, og er en del af det forældrenetværk som er i institutionen. Personen bor selv i Gellerup/Toveshøj og har arabisk som modersmål og taler flydende dansk. Personen har erfaring med hjemmebesøg fra sundhedsplejerske, og vuggestuepædagoger, men ikke fra børnehaven.

Når der arbejdes med undersøgelser i udsatte boligområder, kan det være etisk udfordrende at beskrive konteksten. Denne ofte er beskrevet negativt i diverse statistikker og undersøgelser på området. Man skal samtidigt have en forståelse for, at disse områder er de deltagendes hjem og arbejdsplads, hvilket gør at de måske knytter nogle helt andre følelser og forståelser til området.

Det semistruktureredes interview som interviewform

I dette kvalitative forskningsinterview søges det at få adgang til en viden, som man ikke kunne have fået, hvis ikke man havde interviewet en relevant interviewperson. For denne afhandling findes det relevant at spørge hvordan en forælder tænker og føler om fænomenet hjemmebesøg, og om dét at pædagogerne i børnehaven gerne vil komme på hjemmebesøg. Det søges også belyst hvad forælderen ser af formål, fordele og ulemper ved netop denne indsats. Forud for interviewet forberedte jeg mig, ved at konstruere en række af spørgsmål, som kunne gøre sig relevante i tilegnelsen af viden om fænomenet hjemmebesøg. Denne række af spørgsmål er vedhæftet som bilag: *Interviewguide til interview med forælder om hjemmebesøg*. Interviewguiden fungerede ved det semistrukturerede interview som en guideline, hvor jeg som interviewer kunne orientere mig, hvis samtalen drev for langt væk fra emnet. En af fordelene ved det semistrukturerede interview er, at man kan følge det spor som interviewpersonen anlægger for interviewet. Herved kan denne mere ustruktureret interviewform anvendes når man ønsker at interviewpersonen med egne udsagn fortæller om følelser, tanker og oplevelser, hvilket giver plads til en mere åben samtale (Poulsen, 2019). Netop dette var hensigten med dette interview at skabe et rum for en samtale, hvor forælderen kunne være eksperten og bidrage med holdninger, tanker og følelser.

Gennemførelse af det semistrukturerede interview med forælder

interviewet blev gennemført i institutionen. Der blev anvendt diktafon ved gennemførelsen, så interviewet efterfølgende kunne transskriberes og anvendes, som empiri i afhandlingen.

Transskriptionen er vedlagt som bilaget: *Transskription af forælder interview*. Der var en let og god stemning under interviewet, der blev både inddraget spørgsmål fra interviewguiden og der var flere elementer af relevant åben samtale. Undervejs i interviewet blev minivignetten "Støj" introduceret. I den forbindelse blev interviewpersonen adspurgt hvordan vedkommende ville ønske at det pædagogiske personale forholdt sig til situationen i minivignetten. Minivignettens formål var at få forælderen til at forholde sig til en konkret situation, som kunne udspille sig ved et hjemmebesøg. Derudover ligger minivignetten også op til, at forælderen forsøger at antage en position hvor denne vil kunne anbefale, hvad der ønskes af det pædagogiske personale ved hjemmebesøget.

Præsentation af mini vignet – Forælder interview

"Støj"

Hvis nu at du har et barn som har det svært sprogligt, og der er en pædagog som besøger jer derhjemme.

Pædagogen oplever at der hjemme hos jer er meget baggrundsstøj, det kunne være fra et tændt TV, telefoner eller musik. Og pædagogen vurderer at det kan være svært for barnet at skelne imellem lydene i hjemmet, og at rammerne for sprogligudvikling i hjemmet derfor kunne være udfordret.

Hvordan ville du gerne have pædagogen håndterede sådan en situation på en hjemmebesøg hos dig?

Refleksion over metoden

Ved dette interview var det en mindre udfordring, at jeg som studerende og interviewer også fungere som familiens børnehavepædagog. Jeg skulle derfor sørge for at holde interviewformen, så interviewet ikke fik en form af at være et ordinært forældremøde. Man skal derfor være bevidst om sin rolle og lade emner, som passer til undersøgelsen vokse og anerkende og parkere det, som ikke har relevans i denne sammenhæng.

Transskription

Under transskriptionen oplevede jeg, at det er en proces, som handler om mere end blot at omdanne tale til skrift. Det er også en proces hvor tolkning, fortolkning foregår, hvor man går på opdagelse i materialet. Der er temaer som bliver interessante og udtalelser, som man måske ikke gav så meget opmærksomhed i det øjeblik det, blev sagt under interviewet. Udtalelser bliver tydeligere og relevante i empirisk kontekst mens man transskriberer. Transskribering er helt konkret foretaget ved at interviewene er blevet gennemlyttet i meget langsomt tempo og skrevet ind i Word dokumenter, hvor de kategoriseres vha. linjeopdeling og inddeling af interviewpersoner med numre. For at gøre interview empirien forståelig, har jeg været nødsaget til at renskrive sætninger, så de også giver mening på skrift. Dette er gjort af respekt for de interviewede, det sagte og det transskriberede er forsøgt gengivet således at det har samme betydning (Kvale & Brinkmann, 2015). Fokusgruppeinterviewet er videofilmet, dette gjorde transskriptionsprocessen mere besværlig. Det visuelle som fremkom på filmen, endte med ikke at være anvendeligt for analysen. Derfor er dette interview behandlet igennem samme proces, som det dikterede forælderinterview. Under transskriberingen af interviewene, blev jeg samtidigt klogere på mine egne evner og læringspotentialer inden for denne metode.

Analysestrategi

Analysen i denne afhandling tager sit udgangspunkt i den indsamlede empiri og igennem en kvalitativ indholdsanalyse. Det bestræbes ved hjælp af relevant teori at fortolke de fremkommende temaer. Under hele processen forsøger jeg at forholde mig kildekritisk til empirien samt teorien. Samtidigt med at jeg anerkender, at min egen rolle i praksis og person, da jeg som studerende og undersøger ikke vil kunne undgå at fortolke og analysere ud fra egen habitus (Jensen & Kvist, 2019).

Analysen foregår i flere lag undervejs i processen, allerede under interviewet, blev det igennem samtale tydeligt, at nogle temaer var mere interessante og brugbare end andre. Nogle af temaerne blev igen under transskriptionsprocessen mere fremtrædende, mens nye temaer sluttede sig til. Da empirien var sikret på skrift, begyndte den egentlige kodningsproces. Denne kvalitative indholdsanalyse, hvor interviewene i transskriberet form, blev tematiseres via en afdækning af det manifeste og latente indhold. Har været brugbar i forhold til at kortlægge bagvedlæggende

meninger og forståelser. Denne analysestrategi ansås for anvendelige i forhold til at svare på afhandlingens problemformulering (Ingemann, Kjeldsen, Nørup, & Rasmussen, 2022).

Denne måde at tilgå empirien kendetegnes ved at være en induktiv tilgang til materialet. Hvilket herved lader empirien styre, og igennem kodning af empirien bliver det tydeligt, hvilken type af teori som kan være anvendelig i fortolkningsprocessen. Igennem en systematisk kodning, blev der analyseret frem til følgende hovedtemaer:

- *Rammer ift. hjemmebesøget*
- *En særlig viden*
- *Relationen*
- *Den dobbelte sociale rolle*
- *Magt.*

Teorien som anvendes mest fremtrædende i denne kvalitative analyse stammer fra bogen *Plads til omsorg i socialt arbejde med børn og familier* (Engen, Jørgensen, & Nissen, 2024). Bogen er et produkt af et længere forskningsprojekt (august 2018 – januar 2023): *Does Social Work Care? Exploring relational, emotional and embodied practices of social service for vulnerable children and their families* (Engen, Jørgensen, & Nissen, 2023). Derudover har jeg, undervejs i analysen ladet mig inspirere af den engelske artikel om hjemmet, som en arena for socialt arbejde: *Social work in and around the home: using home as a site to promote inclusion* (Falloo & Nissen, 2018).

Til at beskrive tilknytningsbegrebet og relationer, har jeg anvendt børnepsykolog Rikke yde Tordrups teori om *Udviklende øjeblikke* (Tordrup, 2021).

Anden relevant teori vil løbende blive anvendt i denne kvalitative indholdsanalyse.

Analyse

Rammerne for et hjemmebesøg

Det fremgår af empirien at der i forbindelse med et hjemmebesøg, er nogle praktikaliteter. De er vigtige at få grundlagt og afstemt imellem forældrene og personalet inden et hjemmebesøg. Det drejer sig om følgende emner: hvornår på dagen det er mest ideelt at komme på besøg? Hvordan skal transporten imellem institution og hjemmet foregå? Hvor mange repræsentanter fra institutionen kommer der? Og skal det være uddannede pædagoger eller kan det være medhjælpere, som tager på hjemmebesøg?

Ved forælder interviewet fortæller forælderen, at der er tidspunkter, som er bedre end andre. Forælderen fortæller, at det er forskelligt fra familie til familie, hvad der passer bedst, men at det hos deres familie ville fungere godt, hvis det pædagogiske personale kommer på besøg om eftermiddagen:

"Hvis det er om formiddagen, så er det jo i pasningstiden, og ellers om eftermiddagen omkring de 14-, 15-, 16-tiden, så passer det meget godt" (Forælder interview, IP6, linje 376-378).

Der er et ønske fra forælderen om, at hjemmebesøget ikke interferere med barnets tid i børnehaven om formiddagen. Det er det tidspunkt, hvor der er flest aktiviteter for børnene. Dette ønske kunne også være et hensyn, som forælderen forsøger at tage på vegne af personalet, da det er om formiddagen, hvor personalet skal stå for aktiviteterne i børnehaven. Forælderen giver også udtryk for, at der er en særlig fordel ved at placere hjemmebesøget om eftermiddagen:

"Jeg tænker det er bedst om eftermiddagen, hvor I kan tage barnet med hjem. Så kan barnet vise vejen hjem. Og det kan sige "her bor jeg!"" (Forælder interview, IP6, linje 394-395).

Forælderen fortæller her om, hvordan der kan være en særlig stolthed og ære for barnet i at vise vejen hjem. Dette element i hjemmebesøget symboliserer en særlig forbindelse for barnet imellem børnehaven og hjemmet. I kraft af at barnet får en anledning til, at vise det pædagogiske personale en del af barnets hverdagsritual. Nemlig det at gå til og fra institutionen. Denne kobling, hvor barnet meget konkret kobler børnehaven og hjemmet, ved at vise vejen hjem for det pædagogiske personale, ville være en mulighed, hvis hjemmebesøget er placeret tidsmæssigt om eftermiddagen.

Ved fokusgruppeinterviewet blev det tydeligt, at alle i blandt det pædagogiske personale, kunne være interesseret i at tage på hjemmebesøg. Alle var interesseret i at besøge familierne og varetage afholdelsen af hjemmebesøg, uanset faglig baggrund. Der var dog et ønske om at konstruere en "føl-ordning", hvor personalet to og to sammen kunne tage på et hjemmebesøg. Altså en form for mesterlære i, hvordan man arbejder med hjemmebesøg, ønsket var at parre en medhjælper med en pædagog eller en meritstuderende, og på den måde sikre tryghed og faglig støtte i starten:

"Lige her til at starte med ville det være fedt første gang at have nogen med, så man kan få lidt hjælp indtil man selv er tryk ved det" (Fokusgruppeinterview, IP5, linje 360-361).

"Ja hvis jeg må følges med en pædagog eller en meritstuderende" (Fokusgruppeinterview, IP3, linje 359).

Fra forældrerens side er der ikke nogen præferencer om det er en pædagog eller en pædagogmedhjælper som udfører hjemmebesøget:

"Men altså, jeg har ikke noget imod at det er en medhjælper der kommer, Hvis det bare er et almindeligt hjemmebesøg, så kunne en person måske være nok. Men altså, det er jo også fint hvis der skulle være to, det er ikke et problem" (Forælderinterview, IP6, linjerne 443-445).

Dog kommer det også frem i empirien, at forældrene ser en mulighed for at få pædagogisksparring omkring barnets udvikling når personalet er på hjemmebesøg. Derfor skal man som institution gøre sig overvejelser omkring, hvem der i personalegruppen er fagligt velforankret til at tage på et hjemmebesøg. I empirien er der ingen krav til at denne skal være en pædagog, dette kunne som udgangspunkt også være en medhjælper med en solid faglig viden eller lang anciennitet.

En viden om noget mere

Det pædagogiske personale har alle et ønske om at komme på et hjemmebesøg:

"I sådan en opstartsfasen ville alle uanset om de er pædagoger eller ej, være interesseret i at tage på et hjemmebesøg? Og i hvilken konstellation skulle det være?"

"Ja, Alle stemmer i." (Fokusgruppeinterview, Interviewer og fokusgruppen, linje 356-358).

Dette kan være et tegn på, at alle har en interesse i at tilegne sig en større viden om barnet og familierne. Det er et udtryk for, at alle gerne vil tilegne sig en viden om noget mere, end den viden de kan få om barnet igennem den pædagogiske praksis i institutionen. Den viden man kan tilegne sig i praksis om barnet, er kendetegnet ved at den tager sit udgangspunkt i, hvordan barnet agerer i den institutionelle kontekst, barnets egen artikulerede stemme, suppleret med den viden som forældrene tilføjer igennem verbale overleveringer ved forældremøder eller i "gaderobesamtaler" ved bringe- og hentetid.

I hjemmebesøget er der altså mulighed for at tilegne sig en særlig viden. En viden om noget mere end det, som det pædagogiske personale normalt har adgang til, i den klassiske praksis hvor

pædagogik udøves i og fra de institutionelle arenaer. Andreas Møller Jørgens beskriver hjemmet som et rum, hvor der kan udøves socialt arbejde, og at hjemmebesøg for socialarbejdere bidrager til en unik indsigt:

”Hjemmebesøg anses for en unik kilde til indsigt i børns og familiers behov og trivsel, og tilstedeværelse i hjemmet giver mulighed for at arbejde med børn og familier så tæt på deres hverdag som muligt” (Jørgensen A. M., 2024, s. 58).

Denne unikke indsigt, altså en viden om noget mere. Det er særligt fordi den skabes via kropslige og følelsesmæssige fornemmelser. Når det pædagogiske personale tager på et hjemmebesøg, betragter de hjemmet ud fra deres egen normative oplevelse af, hvad et godt hjem er. Samtidigt med at der er en række af sansemæssige indtryk, som gør sig gældende i hjemmet. Sanseindtryk såsom lugte, lyde og lys. Er der indelukket, kører fjernsynet, eller lever de for nedrullede gardiner?

Ifølge Jørgensen er hjemmebesøget en altså en kropslig praksis:

”Hjemmebesøg er en kropslig praksis, hvor indsigt ikke kun opnås gennem dialog, men hvor sanser og følelser bringes i spil sammen med normative forestillinger om gode og trygge hjem” (Jørgensen A. M., 2024, s. 60).

Denne betragtning om at hjemmebesøget er en kropsligpraksis og en sanse- og følelsesmæssig oplevelse. Det er i tråd med, hvordan det pædagogiske personale opfatter hjemmebesøget. Dette understreges ved, at der ikke er nogen, som adspurgt under fokusgruppeinterviewet, der ønsker at få en tolk med på et hjemmebesøg, hvis familien taler et andet sprog:

”Nej, jeg ville bruge mit kropssprog” (Fokusgruppeinterview, IP4, linje 355).

De karakteriserer altså hjemmebesøget som noget, hvor det talte sprog ikke nødvendigvis er vigtig for besøget. Når hjemmet bruges, som et rum for socialt pædagogisk arbejde, så taler hjemmet altså til de besøgende fagprofessionelles sanser. Sanserne er dog ikke det eneste indtryk, som der kan fortolkes på i hjemmet. De følelser det vækker hos den fagprofessionelle ved at være i hjemmet, og de normative forestillinger om hvad der er et godt og trygt hjem, har også en betydning for fortolkningen (Jørgensen, 2024). I empirien fremgår det, at der især er en fortolkning som trækkes frem. I vignetten bliver det beskrevet at det pædagogiske personale er på

hjemmebesøg hos barnet Aicha og at der øjensynligt ikke er særlig meget legetøj. Netop denne detalje med at personalet ikke kan se noget legetøj, er der flere som fortolker og har holdninger til:

” Altså jeg sidder og tænker på det vi har gjort på vores stuer, ved netop bare at tage nogle basisvareemballager med i børnehaven. Og lært børnene hvordan de kan lege med det. Tomme emballager og sådan noget ikk? Og det samme kan mor gøre derhjemme.

Jeg syntes det er lidt svært, det der med at skulle blande sig i hvad de har og hvad de ikke har. Øhm fordi det kan være mangel på økonomi, men det kan også være et helt bevidst valg. Det kan jo også være næsten sådan en Montgomery tilgang, hvor der ikke skal være så meget legetøj”

(Fokusgruppeinterview, IP2, linje 101-106).

Det pædagogiske personale står altså her i en situation, hvor de regerer ud fra deres fortolkning, om at barnet i hjemmet gerne skal have noget at lege med. Hjemmet bliver også fortolket, som et hjem hvor økonomien kunne være i bund og derved reagere den fagprofessionelle ved at trække på egne erfaringer fra praksis, som har bidraget til leg i børnegruppen. Der er ingen af det pædagogiske personale som under fokusgruppeinterviewet, ville spørge ind til om der er legetøj i hjemmet. De har til gengæld flere bud på, hvordan man kunne vejlede forældrene i at skabe et legemiljø for datteren. Kendetegnet for dem alle er, at de tager udgangspunkt i, at det kan være et fattigt miljø. Ud fra det forsøger man at vejlede moren til at lege med barnet, med udgangspunkt i aktiviteter, som ikke kræver noget af husholdningsbudgettet. Blandt andet at lege med tomme emballager, til hvordan forældrene kunne lade barnet lege ”klæde ud leg” i deres tøj, til hvordan barnet kunne få lov at være med under madlavningen.

Den gode relation

Hjemmebesøget skal ifølge Århus Kommune fungere som et virkemiddel eller et værktøj, som pædagogerne kan anvende i udvidelsen af kendskabet til familierne og til at opbygge en stærk relation mellem institutionen og hjemmet. Dette kræver at pædagogerne bestrider den fine pædagogiske kunst i at jonglere mellem det som er privat, personligt og professionelt (Vaaben & Richter, 2017).

Som fagprofessionel skal man kunne se en mening i at bygge bro mellem institutionen og hjemmet, hvor den fagprofessionelle sætter sig i en position, hvor man er parat til at lytte til den anden. Det kræver også at man er troværdig og empatisk og herved omsorgsfuldt møder

familierne i de mest private omgivelser der er, nemlig hjemmet (Jørgensen P. S., 2016). Af empirien fremkommer det, at begge parter både det pædagogiske personale og forælderen, mener at relation har en helt central og vigtig betydning:

"Jeg vil sige at det vigtigste er, at forældrene føler sig trygge ved os, det er nummer et for mig. Og formålet med det er, at det kan hjælpe barnet, at man har en god relation til hinanden"
(Fokusgruppeinterview, IP4, linje 72-74).

"Jeg forestiller mig, at hvis man sætter sig ved stuebordet, så bliver der et sted hvor de voksne sidder og drikker kaffe sammen, og så er der samtidigt barnets verden der er den jeg vil være nysgerrig på, hvordan jeg får de der to ting til at mødes? Også fordi jeg vil jo godt vise at jeg er der for at besøge Aicha, jeg er der ikke kun for at drikke kaffe med mor. Jeg er her for at lave en brobygning mellem mig og Aicha og mor" (Fokusgruppeinterview, IP2, linje 120-124).

Af de ovenstående citater fremgår det af de fagprofessionelles holdning, at hvis man har en positiv relation til forældrene, vil relationen have en tilsvarende positiv effekt på barnet. Men selvom det for begge fagprofessionelle er vigtigt at have en positiv relation til forældrene, så er det barnet som er i centrum for hjemmebesøget. Relationen er altså også et værktøj i det pædagogiske arbejde i den forstand, at man i kraft af en positiv relation til forældrene, via et godt forældresamarbejde kan støtte og skabe udvikling for barnet.

Denne relation som skabes i et positivt møde mellem det pædagogiske personale og forældrene, og derved smitter af på barnet, kalder børnepsykolog Rikke Yde Tordrup for *besjæling*. Det kan betragtes ved at forældrenes og den fagprofessionelles fælles anerkendelse og positive opmærksomhed til hinanden, smitter af på barnet. Det giver barnet en oplevelse af en troværdig tilknytning og tryghed. Der kan i hjemmebesøget opstå stunder af affektiv afstemning, hvor den fagprofessionelle i mødet med barnet, i dets hjemmemiljø får indsigt i den verden, som barnet er en del af. Barnet vil når det oplever et afstemt samspil i hjemmet, opnå en mental forbindelse og dette styrker den fagprofessionelle og barnets tilknytning og relation. Dette kan fra barnets vinkel beskrives, som en oplevelse af samhørighed med det pædagogiske personale, en oplevelse for barnets af at: *"Jeg (barnet) ved, at du (pædagog) ved, hvordan jeg er når jeg er derhjemme", "Jeg ved at du kender min far og mor", og "jeg ved at du ved hvordan der er hjemme ved mig"* (Tordrup, 2021). De delte øjeblikke kan komme til gavn i det relationelle arbejde og det pædagogiske arbejde

med barnet nede i institutionen. Denne oplevelse af udviklende afstemte øjeblikke mellem den fagprofessionelle og barnet. Det er noget som forælderen betragter, som en gevinst ved hjemmebesøget:

”Men det er også et anderledes billede I kommer til at se af barnet, eller måske anderledes fordi de er jo anderledes derhjemme end hvad I egentlig ser her, det ved jeg i hvert fald med mine børn. Men jeg tænker også det bliver meget mere personligt fordi nu har I været hjemme ved ham, nu kender I ham mere på den personlige front. Ja så vil han være lidt mere sig selv”
(Forælderinterview, IP6, linje 447-449, 463-463)”

Forælderen betragter hjemmebesøget, som en mulighed for personalet at komme tættere på barnet og dele de øjeblikke som kan bidrage til en tryk tilknytning. Det bidrager til at barnet kan være mere sig selv. Det er ikke kun den trykke tilknytning og den positive relation til barnet, der er en fordel for det pædagogiske arbejde. Ifølge det pædagogiske personale, så er relationen også essentiel når det kommer til forældresamarbejdet:

”Jeg vil til enhver tid sige relation før opgave. Hvis man skal noget som helst med nogen som helst, så er det relation før opgave. Og det er meget vigtigt. Og det er hovedformålet med hjemmebesøgene, hvis det stod til mig. Men det har jeg ikke definitionsmagten til, men så skulle det være relation før opgave. Det ved vi jo alle sammen, des stærkere relationer vi har til forældrene, jo nemmere bliver det at have sådan en samtale senere, hvor man tænker, at der er et eller andet på spil her, så det kunne jo være nemmere at håndtere, hvis man har haft et godt hjemmebesøg” (Fokusgruppeinterview, IP1, linje 246-252).

Et godt hjemmebesøg og en veletableret relation ansues af interviewpersonen i det ovenstående citat, som gavnligt i forældresamarbejdet. Der kan ifølge citatet opstå en så stærk relation imellem forældre og personale under et positivt hjemmebesøg, at en efterfølgende ”svær” samtale i institutionen, kan blive nemmere at håndtere. Eftersom des mere parterne kender hinanden, des bedre kan de snakke om de udfordringer, der kan være omkring barnets udvikling. Det kunne være et hjemmebesøg, bidrager med observationer af genkendelige udfordringer i hjemmet. Det kunne også være at forældrene ved hjemmebesøget igennem samtale med pædagogerne i et trykt miljø, åbner op om et eventuelt støttebehov. Der er i kraft af hjemmebesøget en mindre afstand imellem

det sociale arbejde, som de fagprofessionelle udfører, og den virkelighed og hverdag, som de forsøger at skabe forandring i.

Når de fagprofessionelle tager på hjemmebesøg, er de stadigvæk professionelle, og dét at en repræsentant fra institutionen kommer på besøg i hjemmet bidrager til at grænsen mellem det offentlig og det private strækkes. Det pædagogiske personale, og den velfærd de normalt repræsenterer, flyder ud og bliver en del af hjemmene. Den viden og de erfaringer, de gør sig i hjemmet, kan de samtidigt anvende tilbage i institutionen (Fallov & Nissen, 2018).

Vidensdelingen mellem institutionen og hjemmet ansues af forælderen, som gensidig. Forældrene kan bidrage med en viden, som gør at de fagprofessionelle får en større indsigt i børnene. Samtidigt kan forældrene ved hjemmebesøget at modtage viden fra det pædagogiske personale i form af råd og sparring i forældreskabet. Forælderen giver her udtryk for hvordan sådan en vidensdeling kan bidrage positivt til barnet:

”Men I kunne også give sparring, altså hvis jeg nu gør noget forkert eller ja jeg kunne gøre noget bedre på en måde. Så kunne jeg få noget sparring fra pædagogerne, som måske ser det med andre øjne. Og det samme kan jeg også gøre, altså hvis I kommer hjem til mig, så kan jeg jo også give noget sparring. Altså ”Vi gør det sådan herhjemme,” så kan I måske gøre det samme nede i børnehaven. Og så kan det på den måde give et bedre billede af barnet” (Forælderinterview, IP6 linje 398-403).

Denne mulighed for sparring, og vidensdeling omkring forældreskabet og barnet, er ligeledes i tråd med en af Århus Kommunes formål med hjemmebesøgene. Dét at der ved hjemmebesøget bliver drøftet temaer som har betydning for samarbejde omkring barnet, er et af kommunens formål med hjemmebesøget. Det er op til pædagogerne og forældrene, at definere hvilket tema indenfor barnets udvikling, som er relevant for dem at få sparring i.

Den dobbelte sociale rolle

Ifølge Fallov og Nissens betragtninger på *hjemmet som et rum for socialt arbejde*. Vil det pædagogiske personale på trods af uformaliteten ved et hjemmebesøg, altid være underlagt det professionelle formål, at gøre sig observationer af de vilkår, som barnet vokser op under (Fallov & Nissen, 2018). Dette kan blive dilemmafyldt for både det pædagogiske personale og for familierne, begge parter skal kunne navigere i, at der er en indlagt magtrelation i hjemmebesøget. Dét at

personalet den ene dag fungerer som gæst i hjemmet, og den næste dag kan være en bekymret fagperson, kan bidrage til at familien føler sig forrået.

Gæsterollen i hjemmet kan også bidrage til, at fagpersonen ikke får gjort sig indtryk af alle de forhold, som barnet lever under. Af respekt for familien og deres hjem, kan det være svært for det pædagogiske personale at få spurgt ind til hvor legetøjet er, hvis dette ikke kan ses i hjemmet. Det kan dog være vigtigt for det pædagogiske personale at se om der er legetøj i hjemmet, eftersom det kan bidrage til det indtryk, man som fagpersonen danner sig ift. om hjemmet er et sted, hvor barnet kan udvikle sig. Det fremgår af fokusgruppeinterviewet, at nogle af det pædagogiske personale fandt det grænseoverskridende, og som et brud på privatlivet, hvis de spurgte ind til det ikke synlige legetøj, som fremkommer i vignetten:

”Det tror jeg ærgerligtalt ikke at jeg ville spørge om. Jeg tror ikke jeg ville kommentere på det og sige ”her er ikke særlig meget legetøj”, fordi jeg syntes også der er noget sårbart i, at man kommer hjem til nogen. Altså jeg tror jeg ville have svært ved at kommentere på, hvordan andre de bor. Altså fordi det er der noget helt vildt privat over, fordi nu har de inviteret mig hjem som gæst”
(Fokusgruppeinterview, IP2, linje 110-116).

Andre så det som en oplagt mulighed for at observere og vejlede:

”Ja, jeg vil starte med at se på hvordan legemiljøet er derhjemme. Undersøge hvilke sprog der er, jeg ved de snakker arabisk, men er det steder hvor man kunne etablere noget af det danske sprog derhjemme. Kunne man blandt andet introducere nogle tegnefilm som fanger interessen for Aicha, og måske noget dialoglæsning med billeder og dyr. Og så instruere mor og far i det”
(Fokusgruppeinterview, IP5, linje 45-49).

Observationerne som det pædagogiske personale gør sig, anvendes iflg. Fallov og Nissen, som en måde, hvorpå man kan kortlægge de forhold, som familierne i udsatte boligområder lever under. Dette er i tråd med, at kommunalbestyrelsen jf. Barnets lov §9 *”skal føre til med de forhold hvorunder alle børn og unge under 18år og kommende forældre i kommune lever”*.

Der kan altså argumenteres for, at der ifølge loven, er et ønske om at lave tidlig indsats på baggrund af de observationer, som de fagprofessionelle gør sig ved et hjemmebesøg. Men dette er ikke skrevet frem i Århus Kommunes formål med hjemmebesøgene. Her er der fokus på sparring, og relationer. De observationer som det pædagogiske personale gør sig, giver i de fleste tilfælde

anledning til at personalet stiller afklarende spørgsmål under hjemmebesøget eller tilbyder forældrene vejledning i øjeblikket. Men der er også observationer, som kan give anledning til bekymring for barnets opvækstvilkår. Det fremkommer også i empirien, at hjemmebesøget ikke altid er en garanti for et positivt relationelt forældresamarbejde:

"I: Når I har været på et hjemmebesøg, hvordan tænker I så det vil bidrage til jeres samarbejde med forældrene hernede i institutionen?"

IP2: Det kan sku gå begge veje tænker jeg, fordi det kan være virkeligt givende at have sådan et bagom billede af, hvordan resten af barnets dag ser ud. Men som IP1 siger, så er det jo også et øjebliksbillede. Og vi har vores definition ind i det vi har set på et hjemmebesøg, f.eks. hvis de roder noget mere end jeg ville gøre derhjemme, eller der er noget som er gået over ens personlige grænse, men som alligevel ikke er så vildt, at man tænker at det er en underretning værdig. Så tænker jeg måske det kan have en negativ påvirkning på samarbejdet, fordi man måske vil komme til at danne sig nogle lidt negative billeder af familien, som måske bare er dannet ud fra et øjebliksbillede. Og ud fra ens egen opfattelse af hvad et godt liv er ikk? Så det kan gå begge veje"
(Fokusgruppeinterview I, IP2, linje 269-277)

I det overstående, blev der både givet udtryk for en bevidsthed om at fagpersonerne betragter hjemmene ud fra deres egne normative opfattelser af hvad et godt hjem er (Jørgensen A. M., 2024). Det bliver også beskrevet, at den fagprofessionelle kan komme ud for, at få sine grænser overskredet. På trods af dette, er der et ønske om at undgå at lave en underretning, dette kan analyseres på flere måder.

Det kan være et udtryk for berøringsangst, manglende viden i forhold til, hvornår man bør underrette, men det kan også være fordi det pædagogiske personale har en anden agenda eller en anden erfaring med arbejdet med familier i udsatte positioner. På spørgsmålet om hvorvidt det pædagogiske personale ville reagere, hvis de gik fra hjemmebesøget med en dårlig fornemmelse i maven, svarede en følgende:

"Jeg vil ikke gå hjem i hjemme og lave en underretning, fordi hvis du går ind og laver en underretning, især på de tosprogede, så kan du vinke farvel. Så får du ikke noget ud af det og så får du kun de negative ting, og det er ikke det vi skal. Vi skal have dem åbnet så meget som muligt. Og

det er derfor nogle gange og joke lidt med dem, gøre dem tilpas så de åbner sig mere"

(Fokusgruppeinterview, IP4, linje 346-351).

Det er et generelt tema i fokusgruppeinterviewet at det pædagogiske personale gerne vil undgå at lave underretninger. Dette er på trods af at offentligt ansatte jf. barnets lov §133 har skærpet underretningspligt. Det er altså dilemmafyldt for det pædagogiske personale at skulle balancere en tryk tilknytning, en relation til familien, og samtidigt være dem der laver observationer og fører tilsyn med hjemmet.

Ville man kunne gøre det nemmere for pædagogerne, at udfører dette tilsynsarbejde uden at begå forråelse mod familien, hvis man informerede familierne? Dette blev adspurgt forælderen i forælder interviewet om, hvad vedkommende tænkte, hvis det blev skrevet i en flyer at vi ved hjemmebesøget også skulle føre tilsyn med hjemmet:

"Altså nu vil jeg gerne snakke på min vegne, men det du nævner, jeg tror det spænder ben for andre forældre. For mig er det meget okay, at der føres tilsyn og så bare direkte sige at: "vi vil gerne føre tilsyn bare for at sikre os selv børnene har det jo godt". Men for andre forældre der vil det være omvendt, fordi hvis I siger ordet tilsyn. Så vil de frygte besøget og tænke: "Jamen hvad nu hvis, de tager vores børn". Og det sker jo meget i hvert fald i Sverige" (Forælder interview, IP6, linje 640-646).

Der bliver givet udtryk for at ordet tilsyn, giver nogle associationer med nogle historier og erfaringer som forældrene i området har. Ord som tilsyn og underretning opleves i området som direkte kobling til en tvangsfjernelse. Det gør ikke dilemmaet mindre for det pædagogiske personale at disse ord for dem, langt de fleste gange betyder støtte og hjælp. Ifølge Fallov og Nissen er der to forskellige typer af hjemmebesøg, det hjemmebesøg hvor man observerer og skaber relationerne med familien, og så er der bekymringsbesøget, hvor formålet med hjemmebesøget er at sikre at børnene lever under ordnede forhold (Fallov & Nissen, 2018). På trods af at der er flest af de relations skabende hjemmebesøg, så kan personalet komme til at opleve hjemmebesøg, hvor det vil være nødvendigt at underrette og reagere på de forhold der observeres.

Magt- Et yndigt hjem, en lykkelig familie

Det er svært at underkende, at der er magt til stede ved hjemmebesøgene. Der fremkommer flere steder i empirien, at både forælderen og det pædagogiske personale giver udtryk for, at der ved hjemmebesøget er en indirekte magt og en direkte magt. Et eksempel på den indirekte magt, er at forælderen når der kommer besøg fra børnehaven, vil have at der er ryddet op og at der kan blive serveret en dessert:

"IP6: Jeg prøver altså hvis der er overskud til det, så laver jeg noget dessert, sundhedsplejersken er ikke så vild med dessert. Men jeg plejer alligevel at sætte noget på bordet. Men når jeg ved at der kommer nogen, så prøver jeg lige at lave noget dagen før eller samme dag. Det er sådan jeg har det bedst.

I: Og det er jo også, det skal også være rart for jer at få en gæst på besøg, men også det der med at vi har jo ikke nogen intentioner om at familierne skal føle sig presset.

IP6: Altså jeg føler mig presset, men på en positiv måde altså: "nu får vi gæster agtigt", altså "nu er jeg glad", "nu skal vi vise os frem", "nu skal vi vise vores hjem", ja det er sådan jeg har det. Altså ikke på den måde hvor du siger "nu skal jeg bare have det her besøg overstået og så må de gerne gå ud" altså det er ikke den måde jeg har det på" (Forælder interview, I, IP6, linje 410-419).

Der er altså et ønske fra forælderen om at hjemmet fremstår rent, hyggeligt og med overskud. Dette er også et tegn på en stor gæstfrihed, men man kan ikke underkende at det pædagogiske personale har en vis dømmekraft og som tidligere beskrevet gør sig observationer. Dette bidrager ifølge forælderen også til, at man forsøger at opfører sig på en bestemt måde, når man er forælder og har besøg af personalet. Specielt hvis man forud for et hjemmebesøg har meddelt forældrene at det også er et tilsyn:

"For mig for eksempel der er hjemmebesøget meget positivt. Men for nogle vil det måske være noget negativt. Altså jeg har ikke talt så meget med forældrene om det, men altså jeg tror der er nogle forældre som ikke vil have det så godt med det, fordi så skal de begynder at spille skuespilagtigt, foran pædagogen eller medhjælperen der kommer. For at de ikke bliver taget som noget negativt og anmeldt til kommunen. Fordi I skal jo anmelde hvis der er noget" (Forælder interview, IP6, linje 690-698).

I det ovenstående citat giver forælderen udtryk for, at vedkommende er bekendt med at det pædagogiske personale besidder en direkte magt i forbindelse med hjemmebesøget. Det kan bidrage til at nogle forældre vil iscenesætte hjemmebesøget, så det fremkommer mere positivt for at undgå at blive anmeldt til kommunen.

Som en ekstra magtfaktor, vil familier som hører under det obligatoriske læringstilbud jf. dagtilbudsloven §44a, altid have mødepligt i daginstitutionen. Så i værste fald, at det pædagogiske personale på et hjemmebesøg hos en familie der har deres barn i et obligatorisk læringstilbud, er nødsaget til at lave en underretning. Skal familien møde i vuggestuen igen ellers vil det få økonomiske konsekvenser for familien, da kommunalbestyrelsen jf. Dagtilbudsloven §44e stk. 2, ved manglende fremmøde vil standse børneydelsen til familien.

Konklusion

Igennem denne afhandling er det ved hjælp af definitionen på problemet, kvalitative metoder herunder vignette-metoden kombineret med et fokusgruppelinterview og et semistruktureret forælderinterview, forsøgt gennem en kvalitativ tematisk indholdsanalyse at svare på følgende problemformulering:

Hvordan kan pædagogers holdninger til Vestbyindsatsen: hjemmebesøg, bidrage til etableringen og kvalificeringen af indsatsen i et udsat boligområde i Århus v?

Det blev gennem den tematiske indholdsanalyse tydeligt, at der var fem fremtrædende temaer. Disse betragtes som brugbare i forhold til at svare på afhandlingens problemformulering samt til at genere viden om fænomenet hjemmebesøg. Disse fem temaer: *rammer ift. hjemmebesøget, en særlig viden, relationen, den dobbelte sociale rolle og magt*, er alle vigtige emner, som pædagoger og det pædagogiske personale, er nødt til at forholde sig til. Både under etableringen, kvalificeringen og den senere udførelse af hjemmebesøget som en indsats.

Det er vigtigt for alle deltagende parter ved et hjemmebesøg, at der er nogle rammer for besøget. Det blev klart under analysen at samarbejdet med forældrene omkring hjemmebesøget, allerede starter når det skal arrangeres. Tidspunktet har betydning i forhold til den brobygning, et hjemmebesøg kan bidrage til mellem institutionen og hjemmet. Anbefalingen vil her være at et

hjemmebesøg ligger om eftermiddagen, så barnet bliver medinddraget i processen, og kan fungere som vejviser.

Umiddelbart var der ingen direkte præferencer fra forælderen til grad af uddannelse i forhold til det besøgende personale. Der er dog fra forældrens side en forventning om, at det personale som kommer på hjemmebesøg, vil kunne bidrage med forældrevejledning og sparring i forældreskabet. Der er en grad af forventning om, at personalet anvender hjemmebesøget som et rum for vidensdeling imellem forældrene og det pædagogiske personale. Det udvalgte personale som tager på hjemmebesøg, skal altså både være tryk i og kvalificeret til denne rolle.

Hjemmebesøget ansues som en unik indsats, hvor der er flere sanser og indtryk i spil. Det at hjemmebesøget bidrager med en viden om noget mere, end den viden man som fagperson kan få i institutionen, er eftertragtet hos personalet. Det "hele billede" af barnet og familien er med til at styrke relationerne imellem parterne. Den relationelle tilgang til det pædagogiske arbejde er for både pædagoger og forælder en høj prioritet under hjemmebesøget. Relationen betragtes som særlig anvendelig i flere forskellige dele af det pædagogiske og socialpædagogiske arbejde. Men på trods af at den relationelle tilgang til denne form for arbejde, primært synes som givende og anvendelig. Så er det også et bispænd for andre former for sociale indsatser. Fordi den styrkede relation som opnås igennem i hjemmebesøg, besværliggør det for nogle af pædagogerne at være undrende og lave forældrevejledning i hjemmet. Og særligt udfordrende kan det være hvis de oplever noget som er underretningspligtigt, her ønskes at gøre brug af mindre indgribende metoder, som ikke forstyrrer den etablerede relation. Rollen som pædagogisk personale under hjemmebesøget kan af flere betragtes mere som gæsterolle end som fagperson. Der er altså en grøft mellem de socialpædagogiske krav som kan følge med et hjemmebesøg, og personalet i institutionens holdning til observationsrollen, tilsynpligten og underretninger. Denne grøft kan betragtes som et læringsrum for det pædagogiske personale. Hvor de igennem undervisning og vejledning i forældrevejledning og lovgivning. Kunne understøttes i hvordan forældrevejledning og underretninger, ligesom den gode relation, er et værktøj i socialt arbejde med familierne. Samt at disse kan være anvendelige redskaber i forhold til at skabe forandring og støtte hos familierne. Samtidigt skal der være en accept af, at dette kan komme til at koste den relation, som der er opbygget med familierne, og en tro på at alle indsatser relationelle eller lovmæssige altid er til for barnets bedste.

I gennem hjemmebesøget er det også muligt for familier, pædagoger og børn at knytte særlige bånd. Den trygge tilknytning er det overordnede formål for alle deltagende parter. Under hjemmebesøget er det børnene og familierne som er i fokus, og dette medvirker til en større indsigt i barnets livsverden. En indsigt som kan have stor betydning og strække sig helt ind i det pædagogiske arbejde i institutionerne. Et hjemmebesøg kan altså bidrage til et større familiesamarbejde omkring hele barnet.

Der er uden tvivl magt repræsenteret ved et hjemmebesøg, pædagogens blotte tilstedeværelse i hjemmet, bidrager til at forældrene forsøger at vise sig fra deres bedste side. Dette er ikke nødvendigvis negativt, det kan handle om oprigtig gæstfri. Der kan dog opstå et dilemma for det pædagogiske personale, som simultant er repræsentanter fra det offentlige, og altid skal gøre sig observationer når de udøver praksis. Men empirien viser at der er en grad af berøringsangst hos personalet i forhold til at påtage sig denne rolle. Det er en fordel at de gerne vil arbejde vejledende til en vis grad, men de vil helst ikke overskride familiens private grænse. Man kan jo diskutere om denne private grænse, ikke allerede er overskredet, idet pædagogerne har bevæget sig ind i hjemmet.

Når det pædagogiske personale skal drage på hjemmebesøg, er det igennem analysen blevet tydeligt at der er mange fordele ved et hjemmebesøg og at disse kan være anvendelige i det pædagogiske, sociale og relationelle arbejde. Derudover skal det pædagogiske personale være bevidste om, at der er mere på spil ved et hjemmebesøg. De har som offentligt ansatte en magt, en magt til at dømme om familierne har brug for støtte. Ligeså skal de bruge deres dømmekraft til at vurdere, om familierne lever under vilkår, som understøtter børnenes trivsel og udvikling. Ved hjemmebesøget som indsats har det pædagogiske personale netop igennem omsorg og tryk tilknytning mulighed for at understøtte trivsel og udvikling.

Perspektivering

Hjemmebesøg kan ses som en måde hvorpå det pædagogiske personale, får mulighed for at inddrage noget omsorg og nærvær for familierne. Det at tage på et hjemmebesøg kan bryde med nogle formelle barrierer og sætte skub under relationerne imellem fagpersonerne og familierne (Engen, Jørgensen, & Nissen, Plads til omsorg i socialt arbejde med børn og familier, 2024). Tiden er generelt presset hos de offentligt ansatte og en indsats som vestbyindsatserne, som kommer

med noget økonomi, sætter disse relationelle værdier på dagsorden. Fordi når der er økonomi bag initiativet, giver det mulighed for, at pædagogerne kan "købes fri" af hverdagspraksis, og give tid til nærvær i hjemmene. Den omsorg der er ved at besøge familierne, viser at personaler giver tid til den enkelte familie. Denne praksis hvor personalet får adgang til hjemmet, kan bidrage til en større tillid og forståelse imellem pædagogerne og forældrene, samt imellem pædagogerne og børnene.

En anden vinkel på dette hjemmebesøg er helt konkret "vest-delen" i vestbyindsatsen. For på trods af den stigende *Ny udsathed* i det danske samfund, så er det valgt fra kommunens side, at denne indsats kun vedkommer ét bestemt fysisk område: Århus V (Pless, Katznelson, & Görlich, 2022). Denne indsats, selvom den afstedkommer en række af positive outputs, kan også betragtes som stigmatiserende og marginaliserende. Ifølge Morten Ejrnæs er der en række af universalforklaringer som både politikere og praktikere køber ind på. Hvor den sociale udsathed per automatik karakteriseres med overordnede begreber såsom socialarv. Denne socialarv synes af praktikere og politikere, at være herskende i samfundsgrupper som er defineret i følgende kategorier: religion, arbejdsløshed, kriminalitet, afhængighed eller som kontanthjælpsmodtager. Der er igennem denne semantik og betragtning af socialarv, en samfundsmæssig diskurs om at alle børn der lever i sådanne familier per automatik, også er udsatte.

På samme måde kan man anskue at børnene, som igennem deres postadresse bliver tilbudt indsatsen hjemmebesøg, hører under diskursen om at være i risiko for socialarv. Vestbyindsatserne er kun henvendt ét bestemt kommuneområde: Århus V. Dette er et område der beskrevet med mange af de ovenstående typer af kategorier. Ifølge Ejrnæs, er meget viden om socialarv selvopfyldende profetier, altså forskning og undersøgelser som netop undersøger og bekræfter udsathed. Men Ejrnæs' undersøgelser og forskning viser, at der faktisk er flere af børnene fra udsatte familier, som klarer sig bedre end deres forældre. Derfor mener han at man bør aflive myten om den sociale arv (Ejrnæs, Myter om socialarv - realiteten er at flere klare sig bedre end deres forældre, 2019).

Bibliografi

Bruun, L. V. (18. april 2024). Retsgrundlaget. Århus.

Damgaard, M. C. (11. Maj 2024). *Forældresamarbejde - Skab sammenhæng mellem dagtilbud og hjem*. Hentet fra www.viden.via.dk: <https://viden.via.dk/evu/foraeldresamarbejde-skab-sammenhaeng-mellem-dagtilbud-og-hjem>

Danmarks almene boliger. (11. marts 2024). www.bl.dk. Hentet fra <https://bl.dk/politik-og-analyser/temaer/her-er-listen-over-parallelsamfund/>

Danmarks Evalueringsinstitut; Implement consulting group;. (2023). *Målrettede sociale indsatser i dagtilbud - Inspirationsmateriale*. Hentet fra www.eva.dk: <https://eva.dk/Media/638332100094368439/Inspiration%20M%C3%A5lrettede%20sociale%20indsatser%20i%20dagtilbud.pdf>

Ejrnær, M. (2019). *Faglighed og tværfaglighed - Vilklårene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærer og socialrådgivere* (3 udg.). Morten Ejrnæs og Akademisk forlag 2004, 2006.

Ejrnæs, M. (2019). Myter om social arv - realiteten er at flere klare sig bedre end deres forældre. I M. Ejrnæs, *Det ved vi om: ulighed, fattigdom og sociale problemer* (s. 35-46). Dafolo.

Ejrnæs, M., & Monrad, M. (2012). *Vignetmetoden*. København: Akademisk.

Engen, M., Jørgensen, A. M., & Nissen, M. A. (Januar 2023). www.vbn.aau.dk. Hentet fra Ålborg Universitet VBN: <https://vbn.aau.dk/en/projects/does-social-work-care-exploring-relational-emotional-and-embodied>

Engen, M., Jørgensen, A. M., & Nissen, M. A. (2024). *Plads til omsorg i socialt arbejde med børn og familier*. København: Akademisk Forlag .

Fallof, M. A., & Nissen, M. A. (2018). Social work in and around the home: using home as a site to promote inclusion. I M. A. Fallof, & C. Blad, *Social Welfare Responses in a Neoliberal Era : Policies, Practices and Social Problems* (s. 23). Brill.

Implement Consulting Group; Danmarks Evalueringsinstitut;. (2023). www.eva.dk. Hentet fra Forsøg med målrettede sociale indsatser i dagtilbud - Evaluering: <https://eva.dk/Media/638331443244976317/Fors%C3%B8g%20med%20m%C3%A5lrettede%20sociale%20indsatser%20i%20dagtilbud.pdf>

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., & Rasmussen, S. (2022). At analysere et dokument - strategier og fremgangsmåder. I *Kvalitative undersøgelser i praksis* (s. 109-144). Samfundslitteratur.

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., & Rasmussen, S. (2022). Kvalitative metoder - Hvad er meningen? I *Kvalitative undersøgelser i praksis* (s. 33-66). Samfundslit.

- Jensen, M. D., & Kvist, J. (2019). Hvordan skaber man en stærk analysestrategi? I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain, *Metoder i samfundsvidenskaberne* (s. 43-58). Forfatterne og Samfundslitteratur.
- Jørgensen, A. M. (2024). Omsorgens rum. I M. Engen, A. M. Jørgensen, & M. A. Nissen, *Plads til omsorg i socialt arbejde med børn og familier* (s. 57-67). København: Akademisk forlag.
- Jørgensen, P. S. (2016). *Broen til det andet menneske*. Kristeligt Dagblads Forlag.
- Konstruktive forståelsesrammer. (2011). I U. Brinkkjær, & M. Høyen, *Videnskabsteori for de pædagogiske professionsuddannelser* (s. 119-128). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristensen, C. J. (2019). Forskningsetik i samfundsvidenskaberne. I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain, *Metoder i samfundsvidenskaberne* (s. 77-93). Forfatterne og Samfundslitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview, Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Landsbyggefonden. (Oktober 2022). *www.infogram.com*. Hentet fra <https://infogram.com/gellerup-1hdw2jpjomznp2l?live>
- Landsbyggefonden. (10. Marts 2024). *Strategisk samarbejdsaftale om boligsocial indsats*. Hentet fra www.brabrand-boligforening.dk: <https://www.brabrand-boligforening.dk/projekter/helhedsplan-gellerup-toveshoej/den-boligsociale-helhedsplan/>
- Mødrehjælpen. (11. Maj 2024). *MØDREHJÆLPENS HISTORIE*. Hentet fra www.moedrehjaelpen.dk: <https://moedrehjaelpen.dk/forside/om-moedrehjaelpen/historie/>
- Nationalt videnscenter for demens. (16. oktober 2023). Hentet fra www.videnscenterfordemens.dk: <https://videnscenterfordemens.dk/da/marte-meo>
- Pless, M., Katznelson, N., & Görlich, A. (2022). *Ny udsathed*. Hentet fra www.cefu.dk: <https://www.cefu.dk/emner/forskning-samarbejde/livsstil-og-sundhed/ny-udsathed.aspx>
- Poulsen, B. (2019). Semistrukturerede interviews. I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain, *Metoder i samfundsfagene* (s. 97-115). Forfatterne & Samfundslitteratur.
- Prytz, M. (2015). *Lær af os. Hjemmebesøg giver trygge forældre*. Hentet fra www.bupl.dk: <https://bupl.dk/boern-unge/find-artikler/laer-af-os-hjemmebesoeg-giver-trygge-foraeldre>
- Thualagant, N. (2019). Kontekstualiserede casestudier. I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain, *Metoder i samfundsvidenskaberne* (s. 343-355). Forfatterne og samfundslitteratur.
- Tordrup, R. Y. (2021). *Tryk tilknytning i vuggestuen*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Vaaben, L., & Richter, L. (8. Juli 2017). *Findes den professionelle kærlighed?* Hentet fra www.information.dk: <https://www.information.dk/moti/2017/07/findes-professionelle-kaerlighed>

Århus Kommune. (20. November 2019). *Indstilling - Faglige indsatser i forbindelse med skoletilbuddet i Gellerup, Tovesbjerg og Bispehaven*. Hentet fra www.dagsordener.aarhus.dk:
<https://dagsordener.aarhus.dk/vis/pdf/bilag/88c36555-0f41-4ea0-b819-dd7e9feb1808/?redirectDirectlyToPdf=false>

Århus Kommune. (18. December 2019). www.dagsordener.aarhus.dk. Hentet fra
<https://dagsordener.aarhus.dk/vis?Referat-Aarhus-Byraad-d.18-12-2019-kl.16.00&id=6e963c6d-c1c8-46b3-86e7-f94c51db0d9b>

Lovgivning:

Barnets lov jf. lovbekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024

Lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, jf. lovbekendtgørelse nr. 55 af 17. januar 2024